

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562¹

ยุธิสักดิ์ พงษ์จิ้น²

จากการศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจถึงการใช้และการตีความขอบเขตอำนาจและสภาพบังคับทางกฎหมายของพระราชบัญญัตินี้ โดยเห็นถึงปัญหาทางกฎหมายเชิงลึกที่เป็นอุปสรรคสำคัญของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีประเด็นสำคัญสามประการ ได้แก่ ปัญหาการตีความขอบเขตเชิงพื้นที่ ปัญหาอำนาจในการออกคำสั่งเพื่อระงับเหตุเฉพาะหน้า และปัญหาอำนาจในการตรวจค้นนอกบริเวณศาล แม้กฎหมายกำหนดอำนาจบางประการไว้ แต่การไม่ระบุนรายละเอียดของมาตรการเชิงปฏิบัติการ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้อย่างมั่นใจหรือทันท่วงที ส่งผลให้การระงับเหตุล่าช้าและไม่สอดคล้องกับภารกิจของกฎหมายที่ต้องคุ้มครองความปลอดภัยของศาลอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีฐานะเสมือนพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่กลับไม่ระบุชัดเจนว่าอำนาจดังกล่าวสามารถถูกใช้ในพื้นที่ภายนอกบริเวณศาลได้หรือไม่ จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ยังคงมีช่องว่างที่ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาการตีความขอบเขตอำนาจเชิงพื้นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนอกบริเวณศาล ที่มุ่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในศาลตามจำกัดความของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

แม้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) และ (2) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ “รักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล” แต่

---

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดิ์คิง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โชติमानนท์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กฎหมายไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “บริเวณศาล” ไว้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันสภาพภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักเริ่มต้นนอกเขตรั้วศาล เช่น ลานจอดรถ ทางเท้า หน้าประตูศาล หรือบริเวณใกล้เคียงเส้นทางสัญจรของผู้พิพากษา และมีเจตนามุ่งให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาภาคีโดยตรง ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดข้อสงสัยสำคัญว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการระงับเหตุหรือปฏิบัติการเชิงรุกนอกบริเวณศาลเพียงใดจึงจะสามารถเข้าระงับเหตุตั้งแต่ต้นได้อย่างทันทั่วถึง และถ้ายันตรายนั้นมุ่งผลกระทบต่อศาลอย่างชัดเจน การขาดความชัดเจนเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของการรักษาความปลอดภัยของศาล

ประการที่สอง ปัญหาการตีความอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3)

แม้ว่ามาตรา 5 (1) (2) และ (3) จะมอบหมายหน้าที่ด้านการรักษาความสงบ การป้องกันเหตุ และการคุ้มครองบุคคลากรศาล แต่กฎหมายกลับมิได้บัญญัติ “รูปแบบ ขอบเขต หรือประเภทของคำสั่ง” ที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้ออกคำสั่งต่อบุคคลเพื่อระงับหรือควบคุมสถานการณ์เฉพาะหน้า เช่น คำสั่งให้หยุดพฤติกรรมที่เป็นภัย คำสั่งจำกัดพื้นที่ คำสั่งควบคุมการเข้าออก คำสั่งบังคับใช้มาตรการความปลอดภัย คำสั่งห้ามหรือสั่งให้บุคคลงดเว้นพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น ความคลุมเครือในส่วนนี้ส่งผลให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มั่นคงทางกฎหมาย ขาดมาตรฐานเดียวกันในแต่ละศาล และอาจไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมที่กำหนดว่าการจำกัดสิทธิต้องมีฐานกฎหมายรองรับโดยตรง การขาดกลไกคำสั่งที่ชัดเจนเช่นนี้เป็นปัญหาสำคัญประการที่สองอันอาจทำให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกินขอบเขตได้

ประการที่สาม ปัญหาการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

แม้ว่ามาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จะกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็น “เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา” และมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่บทบัญญัตินี้กลับไม่ระบุให้ชัดเจนว่าอำนาจดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในลักษณะใด ขอบเขตเพียงใด และใช้ในสถานการณ์ใดได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เหตุการณ์เกิดขึ้นนอกบริเวณศาล แต่มีลักษณะมุ่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของศาลโดยตรง การขาดรายละเอียดในมาตรา 10 ทำให้เกิดความไม่แน่นอนว่า การใช้อำนาจที่เทียบเคียงตามกฎหมายอาญานั้น จะครอบคลุมถึงการตรวจค้น การควบคุมตัว การยึดวัตถุต้องสงสัย หรือการสั่งระงับพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อศาลได้เพียงใด ทั้งยังทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เชิงรุกหากเหตุเกิดในพื้นที่ภายนอกรั้วศาล แม้ถ้ายันตรายนั้นจะมีพฤติกรรมชัดเจนว่ามุ่งหมายให้เกิดผลกระทบต่อศาล เช่นกรณีการเตรียม

ก่อเหตุในบริเวณรอบศาล การพกพาอาวุธเข้ามาในลานจอดรถ หรือการดักทำร้ายบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี ความไม่ชัดเจนนี้ก่อให้เกิดข้อกังวลในทางปฏิบัติว่าหากเจ้าพนักงานตำรวจศาลใช้อำนาจตามประมวลกฎหมาย อาญาในสถานการณ์ดังกล่าว อาจถูกมองว่าเป็นการใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ที่รับรองโดยตรงว่ามาตรา 10 ให้อำนาจในการ ปฏิบัติงานนอกบริเวณศาล หรือให้อำนาจบังคับใช้มาตรการควบคุมต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่ยังไม่เข้าข่าย “ความผิดซึ่งหน้า” ตามกฎหมายอาญา ลักษณะของปัญหานี้จึงเป็นช่องว่างเชิงโครงสร้างที่ทำให้มาตรา 10 ไม่สามารถตอบสนองต่อภารกิจหลักของเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้อย่างเต็มรูปแบบ เพราะแม้กฎหมายจะมุ่งหมาย ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมายในระดับเทียบเท่าตำรวจทั่วไป แต่การไม่กำหนด ขอบเขตและเงื่อนไขของการใช้อำนาจอย่างชัดเจน กลับทำให้เจ้าพนักงานไม่อาจปฏิบัติภารกิจได้อย่างมั่นใจ ในทางกฎหมาย ทั้งยังต้องพึ่งพาดุลพินิจของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่เป็นเอกภาพของการบังคับใช้ กฎหมายในแต่ละศาล

ทั้งนี้ ปัญหาตามมาตรา 10 ยังเป็นประเด็นสำคัญและเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับปัญหาในสองประเด็นแรก กล่าวคือ เมื่อกฎหมายไม่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตพื้นที่อำนาจของเจ้าพนักงานศาล ก็เท่ากับไม่ชัดเจนเช่นกันว่า อำนาจตามมาตรา 10 จะใช้ในพื้นที่ภายนอกศาลได้หรือไม่ และเมื่อกฎหมายไม่กำหนดอำนาจออกคำสั่งระงับ เหตุเฉพาะหน้าไว้อย่างชัดเจน เจ้าพนักงานศาลจึงยังไม่สามารถบังคับใช้มาตรา 10 เพื่อให้คำสั่งของตนเกิดผล ในทางปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ จึงกล่าวได้ว่า ปัญหาในมาตรา 10 เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาเชิงระบบที่ร้อยโยงกัน และทำให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลยังไม่สอดคล้องกับภารกิจด้านความปลอดภัยของศาลตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้นแล้ว ปัญหาของกฎหมายไทยมิได้อยู่ที่เจตนารมณ์ แต่เกิดจากรูปแบบการบัญญัติที่ยังไม่รองรับ ภารกิจตามแนวคิดเชิงทฤษฎีและความเป็นจริงของภัยคุกคามสมัยใหม่ ระบบการรักษาความปลอดภัยศาล ของไทยยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างหลักความเป็นอิสระของศาลกับมาตรการเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน ขาดอำนาจเชิงรุก ขาดการกำหนดอำนาจนอกพื้นที่ และขาดการบัญญัติเกี่ยวกับกลไกการออกคำสั่งจำกัดสิทธิ อย่างละเอียด ส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลแม้มีความพร้อมด้านหน้าที่ แต่กลับไม่สามารถปฏิบัติการได้อย่าง เต็มรูปแบบ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายปรับปรุงพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยให้ความสำคัญกับการจัดวางอำนาจเชิงพื้นที่ที่กว้างขึ้น เพิ่มมาตรการเชิงรุกในการออกคำสั่งระงับเหตุ เพิ่มความชัดเจนในอำนาจตรวจค้นนอกบริเวณศาล และกำหนดกลไกการตรวจสอบและบันทึกเหตุที่รัดกุม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักความได้สัดส่วน การปรับปรุงดังกล่าวมิใช่เพียงเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย แต่เป็นการยกระดับระบบความปลอดภัยของศาลเพื่อธำรงความเป็นอิสระของตุลาการ และเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการตีความขอบเขตอำนาจเชิงพื้นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนอกบริเวณศาล ที่มุ่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในศาล ตามจำกัดความของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

การจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การธำรงไว้ซึ่งความอิสระของศาล (Judicial Independence) ซึ่งหมายความว่าศาลในฐานะองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการจะต้องสามารถพิจารณาคดีได้อย่างปราศจากการถูกคุกคามจากภัยอันตรายทั้งหลาย เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงเป็นกลไกสำคัญในการรับประกันความศักดิ์สิทธิ์และความปลอดภัยของศาลและบุคลากร โดยภารกิจที่สมบูรณ์ตามกฎหมายนี้จะต้องเป็นไปในลักษณะเชิงป้องกัน (Proactive) ก่อนที่เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของบทบัญญัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 5 (1) และ (2) ที่กำหนดอำนาจหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย ปลอดภัย และการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดไว้เพียง “ในบริเวณศาล” เท่านั้น ย่อมก่อให้เกิดข้อจำกัดในทางภูมิศาสตร์ (Jurisdictional Confinement) เป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในปัจจุบันภัยคุกคามมิได้จำกัดอยู่แค่ภายในบริเวณศาล และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 5 (1) (2) ซึ่งคำว่า “ในบริเวณศาล” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 (1) ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ได้ให้ความหมายของคำว่า “บริเวณศาล” ไว้ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ได้มีการตีความขยายคำว่า “บริเวณศาล” ให้กว้างเกินกว่าอาณาเขตที่ทำการของศาล และหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตที่ทำการศาล รวมถึงที่จะให้มีผลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ถือได้ว่าเป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

และจากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ปรากฏในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ... ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ... มาตรา 5 (1) (2) มีการตัดคำว่า “อาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม” ในตอนท้ายออกไป ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายที่ต้องการให้ตีความบทบัญญัติดังกล่าวให้กว้างกว่าอาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรมเช่นเดียวกับแนวทางการตีความของศาลฎีกา³

³ พรภัทร์ ตันติกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกูล, “พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562,” *ตุลพาท*, 1, 66 (มกราคม-เมษายน 2562): หน้า 188-189.

การกำหนดเขตอำนาจเชิงพื้นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามมาตรา 5 นั้น เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาการตีความอย่างกว้างขวาง เพราะกฎหมายระบุเพียงว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย “ภายในบริเวณศาล” แต่กลับมิได้ให้นิยามที่ชัดเจนว่า “บริเวณศาล” หมายถึงพื้นที่ใดบ้าง การไม่มีคำจำกัดความนี้ทำให้เกิดความคลุมเครือในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมาก เนื่องจากสภาพความเสี่ยงต่อศาลมักมิได้จำกัดอยู่ในอาคารหรือเขตรั้วของศาลเท่านั้น แต่เริ่มต้นหรือปรากฏนอกศาล เช่น บริเวณลานจอดรถ ทางเท้า ถนนหน้าอาคาร และพื้นที่ที่ผู้เกี่ยวข้องกับคดีใช้สัญจรเข้าสู่ศาล เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงในหลายปีที่ผ่านมา เช่น การยิงกันของกลุ่มคนในบริเวณศาล หรือการคุกคามผู้พิพากษาในพื้นที่ติดกับทางขึ้นศาล ล้วนแสดงให้เห็นว่าสมมติฐานของกฎหมายที่จำกัดอำนาจไว้เฉพาะภายในเขตอาคารศาลนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง

ปัญหาการตีความขอบเขตอำนาจเชิงพื้นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนอกบริเวณศาล ที่มุ่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในศาลนี้ ปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีภัยคุกคามต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของบุคลากร และทรัพย์สินในศาลที่มีการเตรียมการหรือมีการกระทำเกิดขึ้นนอกบริเวณศาล ซึ่งผู้กระทำมีเจตนาหรือเล็งเห็นผลอย่างชัดเจนว่าการกระทำนั้นจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงและก่อให้เกิดความรุนแรงต่อการดำเนินงานของศาล โดยกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติการนอกบริเวณศาลไว้เพียงในรูปแบบเชิงปราบปรามที่เกิดขึ้นภายหลัง เช่น การติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือการจัดการตามหมายจับตามมาตรา 5 (4) และ (5) ซึ่งเป็นอำนาจที่มีข้อจำกัดและยังมิได้ครอบคลุมถึงอำนาจเชิงรุกในการเข้าสกัดกั้นหรือระงับภัยคุกคามที่กำลังจะเกิดขึ้นจากภายนอกอย่างทันที่

กรณีตัวอย่างจากประเด็นปัญหาดังกล่าว อาทิเช่น กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลตรวจพบผู้ก่อเหตุที่มีพฤติการณ์ชัดเจนที่กำลังเตรียมการใช้วัตถุต่าง ๆ หรือระเบิดเพลิงที่สร้างขึ้นเองจำนวนมากซุกซ่อนอยู่บริเวณพุ่มไม้ ข้างกำแพง หรือในรถยนต์บริเวณภายนอกรั้วศาล โดยมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนที่จะมุ่งจุดไฟเผาอาคารศาล หรือทำลายทรัพย์สินราชการในเวลากลางคืน หรือในอีกกรณีหนึ่งคือการสังเกตเห็นผู้ก่อเหตุถืออาวุธมีดหรือปืนดักข่มอยู่บริเวณทางเข้าอาคารตรงทางเข้า - ออกหลักของศาล เพื่อรอเวลาก่อเหตุทำร้ายหรือทำลายรถยนต์ของผู้พิพากษาที่ตนไม่พอใจคำพิพากษาของท่านนั้น โดยมุ่งกระทำการบางอย่างให้เกิดความเสียหายถึงขั้นเกิดความอันตรายต่อตัวผู้พิพากษา หากขณะนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้เดินตรวจลาดตระเวนและตรวจการประจำจุดของพนักงานรักษาความปลอดภัย เมื่อพบเหตุการณ์ดังกล่าว เช่นนี้ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้เข้าระงับเหตุโดยที่ผู้ก่อเหตุมีอาวุธในตัว การระงับเหตุและการใช้กำลังเข้าระงับเหตุจึงเกิดเป็นประเด็นปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการรักษาความปลอดภัย รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดจากเหตุที่ก่อขึ้นนอกบริเวณศาลแต่มุ่งให้เกิดผลต่อบุคคลและทรัพย์สิน

ในบริเวณศาล พฤติการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นภัยคุกคามที่มุ่งผลให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อชีวิตทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอย่างชัดเจน แต่ด้วยข้อจำกัดของพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) และ (2) ที่จำกัดอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยและการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดไว้เพียงในบริเวณศาลเท่านั้น ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจโดยตรงในฐานะเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่จะเข้าไปตรวจสอบหรือทำการระงับเหตุดังกล่าวในบริเวณพื้นที่ภายนอกได้ทันทีที่ แม้ว่าภัยคุกคามนั้นจะอยู่ห่างจากรั้วศาลเพียงไม่กี่เมตรก็ตาม ข้อจำกัดทางกฎหมายนี้ส่งผลเสมือนเป็นการบีบให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเชิงรับ คือทำได้เพียงการเฝ้าระวังและรีบประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เท่านั้น ซึ่งกระบวนการประสานงานตามระบบราชการนี้เองที่ก่อให้เกิดช่องว่างของเวลา หรือเกิดความล่าช้าในการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินที่อาจสร้างความเสียหายร้ายแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้ทันที จากกรณีตัวอย่างแรก หากผู้ก่อเหตุฉุกเฉินระเบิดได้สำเร็จก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมาถึง หรือกรณีตัวอย่างที่สอง หากผู้พิพากษาขับรถมาถึงจุดคัดค้านของผู้ก่อเหตุก่อนที่การแจ้งเหตุจะเสร็จสิ้น แม้ตามกฎหมายจะมีการอ้างอิงถึงมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลเทียบเท่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพอจะนำมาตีความเพื่อใช้ในการจับกุมความผิดซึ่งหน้าได้บ้าง แต่การนำอำนาจตามมาตรานี้มาใช้เพื่อปฏิบัติการเชิงรุกนอกเขตพื้นที่ศาลอย่างสม่ำเสมอและเต็มรูปแบบในการป้องกันเหตุร้ายที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงอย่างสมบูรณ์นั้น ยังคงมีความคลุมเครือ ขาดความชัดเจนและการรองรับทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่การใช้ดุลยพินิจและการใช้กำลังนอกพื้นที่อย่างเพียงพอ อันอาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการธำรงความปลอดภัยของฝ่ายตุลาการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริงอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบของต่างประเทศจึงสะท้อนปัญหานี้ได้ชัดเจนขึ้น ในสหรัฐอเมริกา U.S. Marshals Service ไม่ได้ยึดขอบเขตพื้นที่ตามตัวอาคารศาล แต่ยึดหยุ่นตาม “ภัยคุกคามที่สัมพันธ์กับศาล” ไม่ว่าจะภัยนั้นจะปรากฏที่ใด ส่วนในออสเตรเลีย Court Security Act 2005 กำหนดพื้นที่ศาลแบบ “precinct” ซึ่งครอบคลุมบริเวณโดยรอบทั้งหมด ทั้งลานจอดรถ ทางเดิน และพื้นที่ใช้สัญจรเข้าสู่อาคารศาล อังกฤษเองก็มีระบบที่ขยายเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ศาลให้ครอบคลุมพื้นที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของศาลโดยตรง การตีความแบบแคบตามตัวอาคารดังที่ไทยใช้อยู่ นั้น จึงไม่อาจรองรับการควบคุมเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนอกศาลแต่มีเป้าหมายกระทบกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการตีความขอบเขตอำนาจเชิงพื้นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนอกบริเวณศาล ที่มุ่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในศาล ตามที่กล่าวมาข้างต้น จำต้องมีการกำหนดอำนาจในการปฏิบัติการเชิงรุกนอกบริเวณศาลให้แก่เจ้าพนักงาน

ตำรวจศาล โดยการนำแนวคิดอำนาจเชิงรุกของ U.S. Marshals Service มาปรับใช้ และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 5 (1) และ (2) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนอกบริเวณศาล ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อโดยสุจริตว่าการกระทำนั้นมุ่งผลหรือเล็งเห็นผลที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยในบริเวณศาลอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลของไทยสามารถปฏิบัติการกิจในการพิทักษ์ความยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และทัดเทียมมาตรฐานสากล อันเป็นรากฐานสำคัญของระบบยุติธรรม

2. วิเคราะห์ปัญหาการตีความอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3)

ความคลุมเครือนี้นำไปสู่อีกประเด็นสำคัญ คือการใช้อำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5 (1) (2) (3) แม้กฎหมายจะให้หน้าที่กว้างขวาง เช่น การควบคุม การป้องกัน และการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่กลับไม่ได้บัญญัติรูปแบบหรือขอบเขตของ “คำสั่ง” ที่เจ้าพนักงานสามารถใช้อำนาจได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาเชิงหลักกฎหมายสำคัญ เพราะคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล และต้องมีฐานอำนาจชัดเจนตามหลัก Legality เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ตามหลักนิติธรรม การขาดบทบัญญัติที่ให้อำนาจชัดเจนนี้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลอยู่ในภาวะที่ไม่มั่นคงทางกฎหมาย กล่าวคือ แม้จะเห็นเหตุการณ์ที่ต้องสั่งห้ามหรือสั่งระงับเพื่อป้องกันอันตราย เจ้าหน้าที่ก็ไม่แน่ใจว่าตนมีอำนาจเพียงใด ส่งผลให้เกิดการลังเลในการตัดสินใจ ทั้งที่ความปลอดภัยของศาลเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและเฉียบขาด

ปัญหานี้ยิ่งเด่นชัดในกรณีการตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะ การสั่งให้บุคคลออกจากพื้นที่เสี่ยง การจำกัดการถ่ายภาพ หรือการควบคุมพื้นที่พิจารณาคดี เพราะเจ้าหน้าที่ไม่สามารถอาศัยเพียง “ดุลพินิจตามสมควร” ได้โดยปราศจากบทกฎหมายรองรับ การใช้ระเบียบภายในของสำนักงานศาลยุติธรรมก็ไม่สามารถแทนกฎหมายได้ เนื่องจากคำสั่งที่มีผลจำกัดสิทธิต้องได้รับการรองรับจากกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเท่านั้น สถานการณ์นี้ทำให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นเอกภาพ บางศาลเข้มงวด บางศาลผ่อนปรน ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้บังคับบัญชา ไม่ใช่หลักกฎหมายที่แน่นอน

ในทางสากล การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ศาลออกคำสั่งเพื่อควบคุมสถานการณ์เป็นเรื่องปกติและจำเป็น เช่น ออสเตเรียมีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ศาลออกคำสั่งอพยพ ตรวจค้น หรือจำกัดพื้นที่ได้โดยชอบกฎหมาย และหากผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษทางอาญา ในสหรัฐอเมริกา U.S. Marshals สามารถออกคำสั่งเฉพาะหน้าเพื่อควบคุมภัยคุกคามได้โดยตรง โดยไม่ต้องรอคำสั่งศาล เพราะกฎหมายมอบอำนาจอย่างชัดเจน การที่กฎหมายไทยไม่ให้ “เครื่องมือทางกฎหมาย” ที่พร้อมแก่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่กระทบต่อประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลภายใต้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 5 (1) (2) และ (3) แม้ว่ากฎหมายจะมอบหมายหน้าที่และอำนาจอันสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยแก่บุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล การป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล รวมถึงการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม แต่ทว่า ขอบเขตและรูปแบบของการออกคำสั่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวกลับไม่มีการบัญญัติรับรองไว้โดยเฉพาะเจาะจง และขาดสภาพบังคับตามคำสั่ง อันส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความลังเลในแนวทางปฏิบัติและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่บริเวณศาล

ทั้งนี้ อำนาจตามกฎหมายเท่าที่บัญญัติไว้และข้อจำกัดในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จำต้องอาศัยการตีความและการอ้างอิงกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนอำนาจในการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบัญญัติตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งบัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ ยังมีการนำระเบียบคณะกรรมการศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 มาประกอบการพิจารณา ซึ่งระเบียบฯ ได้กำหนดให้การควบคุมและการตรวจค้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 15 การควบคุมบุคคลและการตรวจค้น

“(1) การควบคุมบุคคล

(ก) ให้บุคคลภายในหน่วยงานติดบัตรขณะอยู่ในบริเวณสถานที่ ให้ถือว่าเป็นบุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าพื้นที่ได้

(ข) ให้บุคคลภายนอกติดบัตร “ผู้ติดต่อ” สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นครั้งคราว หรือบัตรถาวรประเภท 2 สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นประจำ แล้วแต่กรณี

(ค) จัดให้มีที่พักรับผู้มาติดต่อราชการหรือเยี่ยมไว้เป็นพิเศษ ไม่อนุญาตให้ผู้มาเยี่ยมเข้าไปในห้องทำงาน นอกจากบุคคลที่มาติดต่อราชการ ในการนี้ผู้มาเยี่ยมต้องรับฝัฒชอบในตัวผู้มาเยี่ยมตลอดเวลาของการเยี่ยม

(2) การตรวจค้น

(ก) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทางเข้าออกสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของบุคคลที่เข้าออกบริเวณอาคาร และป้องกันมิให้บุคคลพกพาอาวุธเข้าในอาคาร

(ข) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ณ จุดทางเข้าอาคารคอยดูแลให้ผู้ที่เข้ามาในอาคารผ่านช่องทางที่ติดตั้งเครื่องตรวจอาวุธชนิดประตูด (ถ้ามี) กรณีสงสัยให้ตรวจกระเป๋าหรือสัมภาระโดยใช้เครื่องตรวจอาวุธขนาดเล็กอีกครั้ง หากพบสิ่งที่น่าสงสัยให้แจ้งหัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลเพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมก่อนอนุญาตให้เข้าในอาคาร

(ค) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยใช้เครื่องตรวจอาวุธขนาดเล็กตรวจบุคคลที่จะเข้าห้องพิจารณา หากมีกรณีสงสัยและหากพบสิ่งผิดปกติให้แจ้งหัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลเพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมก่อนอนุญาตให้เข้าในห้องพิจารณา

(ง) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแจ้งให้บุคคลภายนอกฝากอาวุธและสัมภาระ ณ บริเวณทางเข้าอาคาร

(จ) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำการตรวจค้นบุคคลได้ทันทีทันใด หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นจะมีอาวุธติดตัวมาด้วย และให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ แล้วจึงรายงานให้ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมทราบโดยทันที

การตรวจค้นจะต้องทำโดยสุภาพและเท่าที่จำเป็นเพื่อตรวจทราบว่าบุคคลนั้นได้นำอาวุธ วัตถุระเบิด หรือสิ่งอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายติดตัวมาหรือไม่ กรณีค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น”

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ย่อมเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และการค้นตัวบุคคลหรือสัมภาระจะต้องมีเหตุอันสมควรตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลออกคำสั่งให้ตรวจค้นโดยอาศัยเพียงระเบียบคณะกรรมการศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีศักดิ์ทางกฎหมายต่ำกว่าพระราชบัญญัติหรือประมวลกฎหมายอาญา ย่อมทำให้การใช้อำนาจดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความยินยอมในการละสิทธิของประชาชนผู้ถูกตรวจค้นเป็นหลัก ไม่ใช่การใช้อำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายตามที่มีการบัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจน

เมื่อไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเป็นการเฉพาะเช่นว่านี้ ปัญหาที่อาจจะตามมาจากการขาดอำนาจในการออกคำสั่งก็คือ สภาพบังคับของคำสั่งและปัญหาบทลงโทษ เมื่อประชาชนหรือผู้มาติดต่อราชการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เช่น การไม่ยอมให้ตรวจค้นสัมภาระ การฝ่าฝืนคำสั่งห้ามถ่ายรูปหรือถ่ายทอดสดในบริเวณศาล หรือการมีพฤติกรรมขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในทางปฏิบัติจึงมีการพิจารณานำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 วรรคหนึ่ง อันเกี่ยวกับความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ

เจ้าพนักงานมาบังคับใช้ อันเป็นบทกฎหมายทั่วไป การบังคับใช้กฎหมายอาญาดังกล่าวอาจขัดแย้งกับหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality) ที่ว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องกระทำโดยมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและมีบทลงโทษเป็นการเฉพาะ อีกทั้ง ยังขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3561/2563 ที่วางแนวทางไว้ว่า หากกฎหมายเฉพาะมีการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานในเรื่องนั้นไว้เป็นการพิเศษแล้ว ย่อมต้องปรับบทลงโทษตามกฎหมายพิเศษนั้น การที่พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 ไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับการขัดขืนคำสั่งเพื่อการรักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะ ทำให้การนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 มาใช้ อาจถูกมองว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ผิดวัตถุประสงค์และเป็นการลงโทษในเรื่องที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิดอันบทลงโทษเป็นการเฉพาะ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างรุนแรง ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมคือการโต้แย้งและขัดขืนการปฏิบัติหน้าที่บ่อยครั้งในบริเวณศาล เนื่องจากประชาชนทราบว่า การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในเรื่องการตรวจค้นสัมภาระ หรือการกระทำอื่น ๆ ที่ไม่ถึงขั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาโดยตรง จะไม่นำไปสู่การถูกดำเนินคดีอาญาฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 ได้อย่างสมบูรณ์ สร้างความไม่พอใจแก่ผู้มาติดต่อที่ไม่ได้รับความสะดวก และบั่นทอนประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลอย่างร้ายแรงอีกด้วย

เมื่อพิจารณาหลักการของกฎหมายต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยในศาลอย่างเคร่งครัด อาทิ รัฐนิวเซาท์เวลส์ ในเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งมีหน่วยงาน The Office of the Sheriff ที่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในศาลตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (Court Security Act 2005) โดยกฎหมายนี้ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการออกคำสั่งตามความเหมาะสม (Power to give directions) ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 14 (1) ถึง (11) อย่างชัดเจน อาทิ อำนาจในการค้นบุคคลและยานพาหนะ การริบทรัพย์สินต้องห้าม และที่สำคัญคือกำหนดให้การออกคำสั่งนั้นจะต้องมีการเตือนว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้โดยเฉพาะ สอดคล้องกับทฤษฎีหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลของรัฐนิวเซาท์เวลส์สามารถใช้อำนาจออกคำสั่งและบังคับให้มีการปฏิบัติตามได้อย่างชอบด้วยกฎหมาย ย่อมแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่กฎหมายไทยต้องแยกกรณีนี้ออกเป็นบทบัญญัติพิเศษโดยไม่ต้องพึงพิงบทกฎหมายทั่วไป

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 โดยกำหนดอำนาจในการออกคำสั่งต่อบุคคล เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในบริเวณศาลไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง อาทิ การสั่งให้บุคคลหยุดเพื่อตรวจค้นสัมภาระ การห้ามถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียง และที่

สำคัญที่สุดคือการกำหนดบทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่กฎหมายให้อย่างชัดเจน โดยไม่ต้องนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 มาบังคับใช้ ซึ่งจะเป็นการรับรองสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการใช้อำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐาน และไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับอย่างชัดเจน อันเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและความน่าเชื่อถือให้กับศาลยุติธรรมไทยอย่างยั่งยืน สำหรับรายละเอียดของการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

3. ปัญหาการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 10 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา 5 ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคาร สถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม การกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” และได้รับอำนาจหน้าที่ “เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ถือว่ามีความเหมาะสมและจำเป็นอย่างยิ่งในเชิงหลักการของการมอบเครื่องมือทางกฎหมายอาญาที่ครบถ้วนให้กับหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม ฐานะตามมาตรา 10 นี้ เป็นกลไกสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 5 โดยเฉพาะการมอบอำนาจทางอาญาให้ครอบคลุมในทุกมิติของการปฏิบัติที่จำเป็นเฉกเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 อำนาจจับกุม

เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 และการจับกุมตามหมายจับของศาล อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยและยุติภัยคุกคามในทันที

3.2 อำนาจตรวจค้น

เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจในการตรวจค้น โดยไม่ต้องมีหมายตามเงื่อนไขที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด อาทิเช่น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อโดยสุจริตว่าบุคคลนั้นจะนำสิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิด ไปซุกซ่อน หรือมีสิ่งผิดกฎหมายอยู่ในความครอบครอง หรือกระทำการ โดยมุ่งผลหรือเล็งเห็นผลที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยในบริเวณศาล

3.3 อำนาจควบคุมตัวและสืบสวน

เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกจับชั่วคราว และมีศักยภาพในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจตามที่กฎหมายให้อำนาจ ซึ่งช่วยให้การดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นในบริเวณศาลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยอาศัยอำนาจของตนเองเป็นหลัก

3.4 การคุ้มครองทางกฎหมาย

เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมได้รับความคุ้มครองทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานะเจ้าพนักงาน กรณีเช่น ความผิดฐานต่อสู้อันตรายแก่เจ้าพนักงาน ตามมาตรา 138 หรือการดูหมิ่นเจ้าพนักงานตาม มาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นการคุ้มครอง เสริมสร้างศักดิ์ศรี และความเด็ดขาดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ได้กระทำการตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 จะกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่กลับมีข้อบกพร่องอย่างร้ายแรงในการบูรณาการอำนาจทางอาญาดังกล่าวให้เข้ากับภารกิจของการควบคุมดูแลเชิงป้องกันและการบริหารจัดการภายในบริเวณศาล ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้การใช้อำนาจทางอาญาภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินไม่สามารถทำได้อย่างเด็ดขาด ดังนี้

1) ปัญหาการขาดอำนาจออกคำสั่งเพื่อความปลอดภัย

อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเน้นการจัดการเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว แต่ในการปฏิบัติงานจริงนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องเผชิญกับพฤติกรรมที่อยู่กึ่งกลาง อาทิเช่น บุคคลมีพฤติกรรมก่อความสงบ พกพาวัตถุต้องห้ามที่ยังไม่เป็นความผิดอาญาชัดเจน หรือปฏิเสธการปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยของศาล การที่กฎหมายไม่ได้มอบอำนาจในการออกคำสั่งเพื่อความปลอดภัยที่ชัดเจนและให้มีบทลงโทษเฉพาะสำหรับการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบุคคลเพื่อระงับเหตุก่อนที่สถานการณ์จะบานปลายไปสู่การกระทำความผิดอาญาหรือเหตุรุนแรงได้ การนำอำนาจตาม มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ไปใช้อ้างอิงเพื่อสั่งการหรือบังคับโดยตรงจึงมีความคลุมเครือและเสี่ยงต่อการถูกโต้แย้งถึงขอบเขตอำนาจดังกล่าว

2) ปัญหาความคลุมเครือในการใช้อำนาจต่อเนื่องนอกเขตพื้นที่

กรณีเกิดสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยซึ่งเหตุเกิดขึ้นในบริเวณศาล เมื่อผู้กระทำความผิดได้หลบหนีออกไปนอกบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้ดำเนินการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง หากผู้กระทำความผิดหลบหนีออกไปนอกบริเวณศาล ย่อมส่งผลให้อำนาจในการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในฐานะเจ้าพนักงานหมดไปด้วยเช่นกัน หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดก็จะตกอยู่ในสถานะเป็นเพียงราษฎรเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาความคลุมเครือในการใช้อำนาจติดตามจับกุมต่อเนื่องนอกเขตศาลดังกล่าว ปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นจุดบกพร่องที่บั่นทอนศักยภาพอำนาจตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 อย่างรุนแรง เป็นการลดอำนาจจับกุมของเจ้าพนักงานรัฐให้เหลือเพียงอำนาจเช่นเดียวกับราษฎร เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่และขาดความต่อเนื่องของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีจุดเริ่มต้นในศาลยุติธรรม

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมี U.S. Marshals Service โดยมีบทบาทในการเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการใช้อำนาจตามกฎหมายอาญาอย่างสมบูรณ์ มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายที่กว้างขวางและมีอำนาจเช่นเดียวกับ Sheriff ซึ่งรวมถึงอำนาจในการจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับ หากมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าบุคคลนั้นกระทำหรือกำลังจะกระทำความผิดร้ายแรง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมอบอำนาจที่ครอบคลุมและเชิงรุกในการคุ้มครองศาล โดยไม่จำกัดแค่ขอบเขตภายในบริเวณศาลเท่านั้น ส่วนสหราชอาณาจักร แม้จะเน้นอำนาจในการจับกุมภายในบริเวณศาล แต่ก็อนุญาตให้จับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายหากมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อว่ามีกระทำความผิดซึ่งเป็นไปเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสถานที่ จะเห็นได้ว่า รูปแบบของสหรัฐอเมริกาเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าหน่วยงานรักษาความปลอดภัยศาลที่สมบูรณ์จะต้องมีขอบเขตอำนาจเชิงสืบสวนและป้องกันที่แผ่ออกไปนอกเขตศาลได้ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย เพื่อสกัดกั้นภัยคุกคามก่อนที่จะเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการของศาล

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยไม่ยกเลิกฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรา 10 แต่ให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเฉพาะว่าด้วยอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความปลอดภัยในบริเวณศาลให้ครอบคลุมอำนาจการปฏิบัติอันต่อเนื่องไปยังนอกบริเวณศาลให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดความคุ้มครองทางกฎหมายแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้การใช้อำนาจมีความชอบด้วยกฎหมายตามหลักนิติรัฐ เป็นการเสริมศักยภาพของการใช้อำนาจทางอาญาที่ได้รับตามมาตรา 10 ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเด็ดขาดในการระงับเหตุเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

คณิง ภาไชย. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

ณรงค์ โจหาญ. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2565.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **หลักกฎหมายอาญา ภาคความผิด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. **การปรับปรุงศาลยุติธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์, 2553.

ปกป้อง ศรีสนิท. **สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.

ยุทธวิธีตำรวจสำหรับครูฝึก. กรุงเทพมหานคร: กองบัญชาการศีกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561.

พรภัทร์ ดันติกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกุล. “พระราชบัญญัติเข้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.” **ตุลพาห**, 1, 66 (มกราคม-เมษายน 2562): 188-190.

รองพล เจริญพันธ์. **ความผิดฐานหมิ่นประมาทศาลในระบบคอมพิวเตอร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พาสโก, 2522.

วิชา มหาคุณ. **การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2534.

วีรพล กุลบุตร. **ยุทธวิธีตำรวจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อานันท์รุ่งพัฒนา, 2550.

สถิต ไพเราะ. “ความเสมอภาค.” ใน **รพี 54**, หน้า 86. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน-ฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2554.

หยุด แสงอุทัย. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ประกายพริก, 2538.

อุดม เฟื่องฟุ้ง. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2541.

อุดม เฟื่องฟุ้ง. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1**. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2552.